

Sygn. akt I UK 330/18

POSTANOWIENIE

Dnia 18 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania A. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
o odpowiedzialność za długi składkowe,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 czerwca 2019 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 25 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...] Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację A. P. od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z 19 kwietnia 2017 r., sygn. akt VIII U [...], w którym to Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie A. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Ł. z 29 lutego 2016 r. przenoszącej, na podstawie art. 108 § 1 w związku z art. 107 § 1, § 2 pkt 1, 2 i 4, art. 116, art. 118 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 800) w związku z art. 83 ust. 1, art. 31 i art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz.1778 ze zm.) na niego, jako członka zarządu, odpowiedzialność za zobowiązania płatnika „W.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. i stwierdzającą, że odpowiada całym swoim majątkiem za zaległe należności składkowe w łącznej kwocie 37.920,61 zł.

„W.” spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. została zawiązana na podstawie umowy z dnia 11 maja 2007 r. i w dniu 24 maja 2007 r. została wpisana do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS [...]. Na dzień wydania zaskarżonej decyzji zadłużenie spółki wyniosło 130.543,64 zł w tym: należność główna z tytułu nieopłaconych składek za: lipiec 2009 r., październik 2009 r., od stycznia do lutego 2010 r. oraz od kwietnia 2010 r. do kwietnia 2011 r. w wysokości 82.252,24 zł, odsetki za zwłokę liczone na dzień 29 lutego 2016 r. w wysokości 48.133 zł oraz koszty upomnień w wysokości 158,40 zł.

Odwołujący się pełni funkcję członka zarządu spółki „W.” od dnia 24 maja 2007 r. Na dzień wydania zaskarżonej decyzji zadłużenie spółki z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od grudnia 2010 r. do kwietnia 2011 r. wyniosło 37 920,61 zł. Postanowieniem z dnia 8 sierpnia 2011 r. Naczelnik [...] Urzędu Skarbowego umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone wobec „W.” spółki z o.o. z powodu bezskuteczności egzekucji.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z 19 kwietnia 2017 r. oddalił odwołanie A. P. od decyzji organu rentowego z 29 lutego 2016 r. przenoszącej na niego, jako członka zarządu, odpowiedzialność za zobowiązania płatnika „W.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. i stwierdzającą, że odpowiada całym swoim majątkiem za zaległe należności składkowe w łącznej kwocie 37.920,61 zł.

Apelację od tego wyroku wniósł odwołujący się, zarzucając mu naruszenie art. 232 k.p.c.; art. 108 § 1 w zw. z art. 107 § 1 i art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 i art. 32 u.s.u.s. oraz art. 6 k.c.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację odwołującego się, stwierdzając, że nie zawiera ona uzasadnionych podstaw.

W ocenie Sądu drugiej instancji, w niniejszej sprawie organ rentowy bezsprzecznie wykazał tzw. pozytywne przesłanki zawarte w art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej, wymagane do orzeczenia o odpowiedzialności członka zarządu, w tym zarówno istnienie zaległości składkowych spółki, pełnienie przez skarżącego funkcji

członka zarządu w spółce w czasie upływu terminu płatności zobowiązań objętych decyzją oraz bezskuteczność egzekucji skierowanej do majątku spółki. Przy tym dwie pierwsze przesłanki w ogóle nie były przedmiotem sporu i dlatego Sąd Apelacyjny w tym zakresie w całości podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, przyjmując je za własne bez potrzeby ponownego ich przytaczania.

Sąd odwoławczy zauważył, że już 8 sierpnia 2011 r. Naczelnik [...] Urzędu Skarbowego w Ł. na podstawie art. 59 § 2 i 3 ustawy z 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2005r., Nr 229, poz.1954 ze zm.) umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone wobec „W.” spółki z o.o. w Ł. na podstawie tytułów wykonawczych wystawionych w dniu 4 lutego 2011 r., obejmujących zaległości z tytułu składek należnych ZUS [...] Oddział w Ł. w kwocie 49.042 zł. z powodu bezskuteczności egzekucji. Wskazane orzeczenie, jak też okoliczności z niego wynikające, nie były kwestionowane przez odwołującego się ani na etapie administracyjnego postępowania egzekucyjnego, ani w toku niniejszego procesu.

Sąd Apelacyjny uznał, że chybione są zarzuty apelacji dotyczące naruszenia art. 108 § 1 w zw. z art. 107 § 1 i art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej w zw. z przepisem art. 31 i art. 32 u.s.u.s. przez błędną wykładnię i pominięcie, że dla przypisania odpowiedzialności członkowi zarządu za zobowiązania spółki konieczne jest wykazanie przez ZUS przesłanki w postaci istnienia po stronie spółki stanu niewypłacalności uzasadniającego złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz ustalenie momentu powstania tego stanu (dla określenia czy stan niewypłacalności istniał w dacie powstania zaległości). Problem badania okoliczności dotyczących ewentualnej daty powstania stanu niewypłacalności spółki (uzasadniającego zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęcie postępowania układowego) pojawia się bowiem dopiero w tym momencie, gdy zaistnieje w sprawie spór co do tego, czy w dacie powstania zaległości i w okresie sprawowania przez odwołującego funkcji członka zarządu (w niniejszej sprawie to jest okres od grudnia 2010 r. do kwietnia 2011 r.) kondycja finansowa spółki umożliwiała spłatę zaległości. To z kolei dotyczy wprost przesłanek egzoneracyjnych, których wykazanie obciąża stronę odwołującą. W niniejszej sprawie skarżący żadnych zarzutów w tym zakresie nie zgłosił i nie powoływał

okoliczności uzasadniających zwolnienie go z odpowiedzialności. Sąd drugiej instancji zważył, że wskazana w uzasadnieniu apelacji uchwała Siedmiu Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z 10 sierpnia 2010 r., w sprawie III FPS 3/09, dotyczy wątpliwości powstałych na gruncie art.116 w związku ze zmianą treści przepisu od 1 stycznia 2003 r. w sprawie, gdzie dłużnik powoływał się na okoliczności egzoneracyjne. NSA w uchwale przesądził, że członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, o którym mowa w art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2003 r., może również po zakończeniu pełnienia tej funkcji, uwolnić się od odpowiedzialności za zaległości podatkowe powstałe w tym czasie, jeżeli wykaże w postępowaniu podatkowym, że w okresie pełnienia przez niego funkcji członka zarządu nie było podstaw do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub postępowania zapobiegającego upadłości (postępowanie układowe). Umknął zatem apelującemu istotny fragment uchwały odnoszący się do obowiązku wykazania przez członka zarządu przesłanek egzoneracyjnych. Innymi słowy, aby stwierdzić, po której stronie leży ciężar udowodnienia jakiegokolwiek okoliczności mającej istotne znaczenie w sprawie w rozumieniu art. 227 k.p.c., w pierwszej kolejności muszą takie okoliczności w sprawie zaistnieć. Nawet gdyby przyjąć, jak chce apelujący, że to organ rentowy winien wykazać, na jaką datę wystąpiły przesłanki do złożenia wniosku o ogłoszenia upadłości spółki (lub wszczęcia postępowania układowego), musiałyby w sprawie zaistnieć spór co do tego, czy w okresie od grudnia 2010 r. do kwietnia 2011 r. spółka była w stanie ewentualnej wypłacalności. Takiego zarzutu jednak odwołujący nie podnosił ani na etapie postępowania w ZUS, ani w sądzie. Wbrew twierdzeniom apelującego, cyt. art.116 § 1 Ordynacji podatkowej nie nakłada na organ rentowy obowiązku badania w każdym wypadku *in abstracto*, „teoretycznie” stanu majątkowego dłużnika w sytuacji formalnie stwierdzonej bezskuteczności egzekucji prowadzonej do majątku spółki oraz wobec braku jakichkolwiek zarzutów co do możliwej daty zaistnienia niewypłacalności spółki. Badanie faktu niewypłacalności spółki w ramach stosowania art. 116 następuje bowiem w konkretnym celu - gdy członek zarządu chce uwolnić się od odpowiedzialności za długi spółki, którą w danym okresie zarządzał, ponieważ uważa, że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub w

tym czasie zostało wszczęte postępowanie układowe (w brzmieniu art. 116 obowiązującym do 31 grudnia 2015 r.), albo też niezgłoszenie ww. wniosku nastąpiło bez jego winy. To oznacza, że badanie kondycji finansowej dłużnika i ustalanie momentu powstania stanu jego niewypłacalności nie zawsze jest konieczne, jak chce apelujący, dla stwierdzenia odpowiedzialności członka zarządu za zobowiązania spółki.

Sąd odwoławczy wskazał, że badanie daty powstania niewypłacalności spółki aktualizuje się dopiero w momencie zgłoszenia przez członka zarządu którejś z negatywnych przesłanek z art. 116 Ordynacji podatkowej. W niniejszej sprawie taka sytuacja nie wystąpiła, ponieważ ani w odwołaniu, ani w apelacji skarżący nie wskazuje żadnych okoliczności uzasadniających potrzebę badania „właściwego czasu”, w którym skarżący winien był zgłosić wniosek o ogłoszenie upadłości spółki lub wszczęcie postępowania układowego. Stąd zarzuty naruszenia art. 232 k.p.c. czy art. 6 k.c. tracą na znaczeniu, skoro skarżący nie był w stanie wykazać, czy i jakie znaczenie dla rozstrzygnięcia miałyby dodatkowe badanie przez ZUS okoliczności faktycznych dotyczących kondycji finansowej spółki „W.”.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego został w całości zaskarżony skargą kasacyjną przez odwołującego się.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał potrzebę wykładni przepisów prawa.

W uzasadnieniu wniosku wskazał, że zachodzi konieczność dokonania przez Sąd Najwyższy wykładni art. 116 Ordynacji podatkowej, bowiem przepis ten zarówno budzi poważne wątpliwości, jak i powoduje rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Skarżący podniósł, że *prima facie* wydawać by się mogło, że gramatyczna wykładnia w/w przepisów uzależnia przeniesienie odpowiedzialności za zobowiązania na osobę trzecią jedynie od dwóch przesłanek - bezskuteczności egzekucji w stosunku do płatnika oraz powstanie zaległości w czasie pełnienia obowiązków przez członka zarządu, od której to odpowiedzialności członek zarządu może się uwolnić wykazując istnienie okoliczności egzoneracyjnych. Takie rozumienie przepisu wynika z zastosowania wykładni językowej. Natomiast, w ocenie pełnomocnika odwołującego się, treść komentowanego przepisu,

konstruowana z użyciem wykładni celowościowej, nakazuje uwzględnić jeszcze jedną przesłankę pozytywną (warunkującą odpowiedzialność członka zarządu) - istnienie stanu niewypłacalności podmiotu zobowiązanego oraz daty powstania tego stanu, od którego liczony winien być właściwy termin do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości.

Ponadto, w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że występuje również rozbieżność orzecznicza w dostępnym orzecznictwie sądowym – sądów administracyjnych. Skarżący podniósł, że brak jest orzecznictwa sądów powszechnych w przedmiotowej materii. Istnieją jednak orzeczenia sądów administracyjnych, co wynika, zdaniem skarżącego, ze specyfiki regulacji przedmiotowej materii (zawarcie jej w ordynacji podatkowej).

Organ rentowy nie składał odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć

(postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231; z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, że budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Skarżący w niniejszej sprawie nie wykazał, aby powołane przez niego przepisy budziły poważne wątpliwości albo rozbieżności w orzecznictwie. W pierwszej kolejności należy wskazać, że w odniesieniu do art. 116 Ordynacji podatkowej nie ma potrzeby odwoływania się do wykładni celowościowej, skoro wykładnia językowa tego przepisu jest jasna i pozwala precyzyjnie określić tzw. pozytywne przesłanki subsydiarnej odpowiedzialności członków zarządu za zobowiązania spółki. Brak przy tym orzecznictwa i wypowiedzi doktryny co do potrzeby dokonania wykładni celowościowej nie jest przy tym bez znaczenia, bowiem wskazuje na fakt, że ani sądy, ani przedstawiciele doktryny nie dostrzegli potrzeby uzupełnienia ustawowych przesłanek tej odpowiedzialności o jakieś dodatkowe przesłanki, które miałyby wynikać z wykładni celowościowej.

Ponadto, wskazać należy, że skarżący nie wykazał istnienia rozbieżności w orzecznictwie. Warto zauważyć, że skarżący powołał się na rozbieżności w orzecznictwie sądów administracyjnych, nad których działalnością nadzór sprawuje Naczelny Sąd Administracyjny, nie zaś Sąd Najwyższy, co oznacza, że Sąd Najwyższy nie może wpływać na orzecznictwo sądów administracyjnych. Ponadto,

skarżący nie wykazał, aby orzeczenia te wydane zostały w tożsamyh stanach faktycznych, zaś już Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że uchwała Siedmiu Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z 10 sierpnia 2010 r., w sprawie III FPS 3/09 dotyczy zupełnie innej kwestii, niż ta, która była przedmiotem niniejszej sprawy.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

a